

Správa o činnosti pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Spojená škola, Československej armády 24, 036 01 Martin
4. Názov projektu	Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy na Spojenej škole v Martine
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Z839
6. Názov pedagogického klubu	Komunikačné spôsobilosti
7. Dátum stretnutia pedagogického klubu	27.04.2022
8. Miesto stretnutia pedagogického klubu	Spojená škola, Martin
9. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Denisa Bučkuliaková
10. Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.ssmt.sk

11. Manažérske zhrnutie:

Šikanovanie sa neobjavuje zo dňa na deň. Má svoje nenápadne sa prejavujúce zákonitosti. Postupne sa stupňuje a zosilňuje a môže vyústiť až do páchania trestnej činnosti agresorom, prípadne do samovraždy obete.

1.stupeň: šikanovanie sa začína ostrakizmom, neustálymi miernymi nadávkami, posmievaním, braním desiaty alebo hračiek, spolužiaci sa s dieťaťom odmietajú hrať a vylučujú ho zo skupiny, kolektívu či družstva. Ak sa tomu obeť nebráni, nikomu to nepovie a nikto v triede sa ho nezastane, šikanovanie sa zosilňuje.

2.stupeň: postupne sa začína prejavovať a zosilňovať fyzická agresivita, občasné, ale opakované strkanie dieťaťa, potkýnanie, naťahovanie oblečenia, vyhadzovanie vecí z aktovky, ťahanie za vlasy, podtrhávajúce stoličky, odstrkovanie, predbiehanie sa v rade na obed, rozhadzovanie prezuviek, štipanie, bitky, facky. Ak sa tomu obeť nebráni, nikomu to nepovie a nikto v triede sa ho nezastane, šikanovanie sa zosilňuje.

3.stupeň: v triede sa vytvorí jadro, čo znamená, že sa k hlavnému agresorovi pridávajú postupne ďalší, až sa dá dokopy skupinka dvoch alebo troch šikanovateľov, ktorí už postupujú systematicky a cieľavedome s cieľom upevňovať svoju moc a vplyv na spolužiakov. Ak si to učiteľ ani rodič nevšimnú či nezačnú problém riešiť na podnet niektorého dieťaťa, šikanovanie sa zosilňuje.

4.stupeň: do šikanovania sa pridáva stále viac spolužiakov. Už aj deti, ktoré sa predtým s obeťou hrávali, ju začínajú ignorovať, vylučovať zo svojej spoločnosti aj priamo šikanovať. Ak si učiteľ ani rodič nič nevšimnú a problém neriešia, šikanovanie sa zosilňuje.

5.stupeň: šikanovanie sa stáva „normálnym“ správaním v celej triede alebo aj škole či na celom dvore. Dá sa povedať, že celá trieda „ochorie“ na šikanovanie, ktoré sa už deje každý deň.

Ak sa dozvieme o šikanovaní je nutné ho okamžite, neodkladne a rýchlo riešiť, pričom však musíme dávať pozor, aby sme v rámci horlivosti nenarobili viac škody, ako osohu.

Najčastejšie chyby, ktoré robia pedagógovia i rodičia pre riešenie šikanovania:

- pri náhlom odhalení šikanovania, ktorého sú svedkami, sa často snažia okamžite vyšetriť, čo sa stalo, a to priamo v triede, na ulici či na dvore, a vypytujú sa jednotlivých žiakov pred ostatnými, čo sa stalo,
- vyšetrujú obeť spoločne s agresorom,
- berú vážne nepravdivé tvrdenia falošných svedkov, ktorých ovplyvnili agresori,
- neberú ohľad na traumy a pocity viny obeť, ktoré spôsobujú, že nie je schopná hovoriť o tom, čo sa jej stalo – mlčí, zapiera, zo strachu dokonca tvrdí, že agresor je kamarát,
- často robia bezprostrednú konfrontáciu výpovede týraného dieťaťa s výpoveďou jeho tyrana bez toho, aby si overili, čo sa stalo, aj u viacerých hodnoverných svedkov,
- neberú do úvahy, že medzi obeťou a agresorom často vzniká závislosť, ba až identifikácia obeť s agresorom,
- riešia problém tak, že obeť nechajú odísť alebo preradia do inej triedy či školy, ale mašinéria šikanovania v škole pokračuje s novou obeťou,
- neuvedomujú si, že šikanovaním môže byť nakazená celá trieda a nepátrajú po tom, v akej vývinovej fáze sa šikanovanie nachádza.

Každý prípad šikanovania je individuálny a vyžaduje špecifické, individuálne riešenie. Hrubú schému ako v prípade šikanovania postupovať, sme riešili na minulom stretnutí klubu. Dôležité je, nedopustiť sa z prílišnej horlivosti horeuvedených chýb.

So šikanovaním má skúseností temer 30% detí. Mnohí sa z týchto psychických, či fyzických zranení len ťažko spamätávajú. Vieme, že následky šikany ovplyvnia dieťa na celý život. Nejde len o malú epizódu v živote dieťaťa, ale zážitok, ktorý si zapamätá navždy. Potvrdil to aj výskum amerických psychiatrov, ktorý tvrdí, že „**negatívne následky takéhoto zážitku si dieťa nesie po celý život.**“

Následky šikanovania:

- zlé fyzické zdravie, napríklad pocit na vracanie, pomočovanie, nespavosť, bolesť hlavy a žalúdka, zníženie imunity, sklon k prežívaniu bolesti, časté modriny a škrabance,
- strata chuti do jedla - anorexia, bulímia,
- nesústredenosť v škole, znížený pracovný výkon,
- záškoláctvo, vyhýbanie sa škole, strach zo školy,

- zhoršenie prospechu,
- strach z cesty do školy,
- nepokoj, úzkosť, neuroticizmus,
- bezbrannosť, bezmocnosť,
- strach,
- depresia,
- osamelosť, uzavretosť,
- strata priateľov,
- vzťahovačnosť,
- zhoršený spoločenský život,
- negatívne sebahodnotenie, nízka sebaúcta,
- odmietavý postoj k vyjadreniu vlastných pocitov,
- psychiatrické ochorenia,
- chýbajúci obranný postoj,
- nezáujem o hru,
- prejav nezúčastnenosti,

„Následky šikanovania sú priame, viacpočetné a dlhotrvajúce s najhoršími dopadmi ako na obeť, tak na agresorov.“

Vedci z americkej Duke University a britskej univerzity vo Warwicku skúmali 1 420 detí, ktoré mali skúsenosť so šikanou. Rozdelili ich na obeť a agresorov. V oboch skupinách sa ukázala 2-krát väčšia pravdepodobnosť, že si v dospelosti nedokážu udržať zamestnanie a zvládať svoju finančnú situáciu. Medzi dlhodobé efekty patrila depresia, úzkosť, panická porucha osobnosti, samovražedné sklony či náhlynosť k užívaniu návykových látok. Na agresorov však mala šikana najmenší vplyv, nakoľko sa ukázalo, že už v čase šikanovania trpeli psychiatrickými poruchami a žili v problémových rodinách. Najväčší dopad mala naopak šikana na deti, ktoré sa nedokázali vyrovnáť s týmto zážitkom a emocionálne ho spracovať. To ich viedlo k tomu, že boli násilné voči ďalším deťom vo svojom okolí.

12. Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

Šikanovanie je extrémne rozšírené najmä medzi mladými ľuďmi. V poslednej dobe sa realizujú rozsiahle štúdie v celej Európe, ktoré majú pomôcť tento fenomén zmapovať a napomôcť jeho riešeniu. Šikanovanie je stálym problémom aj v našich školách. V mnohých školách majú síce rôzne preventívne programy, taktiež psychologické centrá vymýšľajú stále nové a nové spôsoby, ako šikane predchádzať, no vyhubiť šikanu úplne je náročné. V nedávnej štúdii vedci zistili, ktoré spôsoby sú v tomto boji najefektívnejšie. Čo funguje najlepšie?

1. Jedným z týchto programov je aj rovesnícky program prevencie šikanovania, ktorý vytvorili pracovníci Súkromného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pre študentov SŠ Košického kraja. Program bol zameraný na prevenciu šikanovania a násillia, pod názvom „**Nie som ľahostajný/á k šikanovaniu a násilliu**“.

Cieľom preventívneho programu bolo senzibilizovať mladých ľudí k prejavom násillia a šikanovania v ich okolí, vedieť sa teoreticky orientovať v danej problematike a prakticky reagovať v situácii násillia

alebo šikanovania. Program výcviku bol realizovaný v zmysle Minimálnych štandard pre realizáciu rovesníckych programov schválených Ministerstvom školstva, prebiehal interaktívnou formou a teoretické informácie boli spracované formou prezentácií.

Témy preventívneho programu:

- šikanovanie a iné formy násillia v škole a rodine,
- komunikácie a riešenia problémov,
- krízová intervencia rovesníkov v prípade šikanovania a iných foriem násillia.

2. Keď traja dospelávajúci chlapci na severe Nórska spáchali samovraždu, najpravdepodobnejšie ako dôsledok intenzívneho šikanovania svojimi rovesníkmi, nórske ministerstvo školstva iniciovalo národnú kampaň proti šikanovaniu v školách a vtedy sa začal realizovať **Olweusov program prevencie šikanovania (OBPP)**. OBPP je viacúrovňový program určený pre základné a stredné školy. Je zameraný na zníženie a prevenciu problémov so šikanovaním a na zlepšenie rovesníckych vzťahov v škole.

OBPP vyvinul a doteraz ho vykonáva profesor Dan Olweus a Centrum pre výskum podpory zdravia v Bergene. Vykonáva sa vo veľkom rozsahu na nórskech základných a nižších stredných školách, ako vládou iniciovaná národná iniciatíva. Prvá verzia programu, bola vyvinutá a vyhodnotená s veľmi pozitívnymi výsledkami. išlo o veľký projekt, na ktorom sa zúčastnilo 2500 žiakov zo 42 škôl, pričom projekt trval dva a pol roka.

Hlavným cieľom programu je:

- znížiť existujúce problémy so šikanovaním,
- predísť vývoju nových prípadov šikanovania,
- zlepšiť rovesnícke vzťahy v škole.

Program je založený na **špeciálnych inštruktoroch**, ktorí musia absolvovať 18 mesačný výcvik u profesora Olweusa. Následne si inštruktori hľadajú v jednotlivých školách tzv. "**klúčové osoby**" pre implementovanie celého programu. Hlavnou úlohou týchto klúčových osôb je viesť pravidelné diskusné skupiny personálu školy. Základom pre tieto diskusie je kniha Šikanovanie v škole a Príručka učiteľa, ktorých autorom je Dan Olweus.

Do dnešného dňa prešlo programom viac než 30 000 nórskech žiakov, pričom program bol účinný pri podstatnom znížení problémov so šikanovaním, pri úprave sociálnej klímy v triedach, a pri znížení asociálneho správania, ako sú napr. vandalizmus či krádeže, spravidla o 30-50 %.

3. Slovenský model, ktorého autormi sú **Ladislav Lencz a Oľga Krížová**, rešpektuje 10 premenných **Roche Olivara**. Sú to základné témy, resp. spôsobilosti, ktoré sa premietajú do školských osnov predmetu etická výchova. Podľa niektorých odborníkov sú veľmi prospešné aj pri eliminácii šikanovania. Jedná sa o nasledovné spôsobilosti:

1. otvorená komunikácia,
2. dôstojnosť ľudskej osoby,
3. pozitívne hodnotenie seba i druhých,
4. kreativita a iniciatíva,

5. vyjadrovanie citov,
6. empatia,
7. asertivita,
8. reálne a zobrazené vzory,
9. prosociálne správanie v konkrétnej forme,
10. komplexná prosociálnosť.

Záverom členovia klubu diskutovali o jednotlivých preventívnych programoch a o možnostiach realizácie uvedených opatrení v našej škole. Vymieňali si skúsenosti z výuky predmetu etická výchova, kde je slovenský model prevencie sociálnej patológie veľmi dobre rozpracovaný vo forme prezentácii a interaktívnych cvičení.

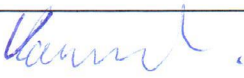
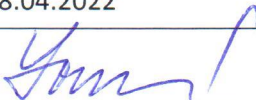
13. Závery a odporúčania:

Je smutné, že podľa výskumu UNICEF Slovensko medzi práva, ktoré sa podľa detí na Slovensku rešpektujú najmenej, patrí aj právo dieťaťa na neublížovanie a ochranu pred zlým zaobchádzaním. Nedodržiavanie tohto práva uvádza až 57 % detí. Myslíme si, že aj na tomto poli môže škola, resp. učiteľia urobiť veľa užitočnej práce. Dôležité je zvyšovať spoločenské povedomie, práca s jednotlivcami, rovesníckymi skupinami, s rodičmi, s učiteľmi, so školou. Pri odstraňovaní šikany je vhodné vytvoriť pozitívne sociálne prostredie. Srdečnosť, priateľskosť, rešpekt, neagresívne a neautoritatívne riešenie problémov.

Učiteľ by mal žiakom vysvetliť, že nie je správne schvaľovať alebo súhlasiť s agresívnym správaním niektorých žiakov voči svojim spolužiakom alebo iným deťom. Že nie je v poriadku takéto správanie voči iným deťom zatajovať, nečinne sa prizerať a byť voči tomu ľahostajní. Pokiaľ vedia o takomto ponižovaní, pokiaľ niečo videli alebo boli svedkami takéhoto správania mali by to povedať dôveryhodnému človeku. Staršie deti by mali vedieť aj to, že šikanovanie je trestné a legislatívne ošetrené.

Zákon č. 300/2005 Z.z. – Trestný zákon v znení neskorších predpisov

- §155 Ublíženie na zdraví - Kto inému úmyselne spôsobí ťažkú ujmu na zdraví.
- §183 Obmedzovanie osobnej slobody – Kto inému bez oprávnenia bráni užívať osobnú slobodu.
- §189 Vydieranie – Kto iného násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel.
- §192 Nátlak- Kto iného núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel, zneužívajúc jeho hmotnú núdzu alebo naliehavú nemajetkovú potrebu, alebo tieseň vyvolanú jeho nepriaznivými osobnými pomermi.
- §345 Krivé obvinenie - Kto iného lživo obviní z trestného činu v úmysle privodiť jeho trestné stíhanie.
- §373 Ohováranie – Kto o inom oznámi nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v zamestnaní, v podnikaní, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo spôsobiť mu inú vážnu ujmu.
- §360 Nebezpečné vyhrážanie – Kto sa inému vyhráža smrťou, ťažkou ujmu na zdraví alebo inou ťažkou ujmu takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu.

14. Vypracoval (meno, priezvisko)	PhDr. Emília Lamošová
15. Dátum	28.04.2022
16. Podpis	
17. Schválil (meno, priezvisko)	RNDr. Marta Somorová
18. Dátum	28.04.2022
19. Podpis	

Príloha:

Prezenčná listina zo stretnutia pedagogického klubu